

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сталий розвиток визначається як базова умова якісних змін в державі. Це глобальне бачення розвитку, який задовольняв би потреби нинішнього покоління без шкоди для здатності майбутнього покоління задовольняти власні потреби. Концепція сталого розвитку вважається результатом зростаючого усвідомлення глобальних зв'язків між наростаючими екологічними, соціально-економічними та військово-політичними проблемами. Тому сьогодні державам, і Україні зокрема, потрібно переосмислити свої економічні та геополітичні моделі та форми управління, не керуватися лише споживанням та зростанням, а створювати умови і підтримувати мале та середнє підприємництво.

В рамках проведення I-го етапу спільного між Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Талліннським університетом україно-естонського проекту під назвою «Сприяння малому бізнесу та вдосконалення системи освіти шляхом дослідження та розвитку туристичних кластерів у сільській місцевості України», власне і реалізовується мета щодо сприяння комунікації та обміну досвідом між підприємцями та органами місцевого самоврядування з різних регіонів України й інтеграції практичного досвіду в університетські освітні програми. Проведена спільно експедиція, яка проходила в період з 11 по 17 травня 2022 року за маршрутом Львівська, Івано-Франківська, Хмельницька та Волинська області, передбачала проведення інтерв'ювання суб'єктів малого підприємництва, які задіяні в організації сільського туризму на території, або є учасниками кластеру сільського туризму з метою вивчення аспектів їх діяльності в умовах вже воєнного стану, умов формування кластерної співпраці між учасниками, ролі туризму в регіональному розвитку, а також переваг кластерної співпраці для розвитку туристичної дестинації у процесі відновлення роботи.

За результатами роботи та проведених глибинних інтерв'ю, можна зробити перші висновки щодо зміни контексту подальшого розвитку сільських територій і напрямків підприємницької діяльності там. Так, Сколівська ОТГ стала першою, хто в період з 24 лютого, коли росія розпочала масштабне вторгнення до України, допомагали внутрішньо переміщеним особам з розміщенням, харчуванням, а також наданням психологічної підтримки. Камінь-Каширська громада Волинської області стала відкриттям нашої експедиції, адже не часто зустрінеш ситуацію, коли місцева влада не лише на словах підтримує тих, хто вирішує розвивати туризм на території, а й сама виступає ініціатором багатьох проєктів та активностей, всіляко сприяє кожному, хто звертається до неї за допомогою, та конкретними діями показує, що розвиток туризму є для неї одним з найпріоритетніших напрямків.

Всіх респондентів, з якими нам вдалося поспілкуватись - від голови Камінь-Каширської громади Віктора Пася до вчителів Мостищенської гімназії, які опікуються шкільним етнографічним музеєм, об'єднує незвичайна наполегливість, викликана любов'ю до рідного краю та до своєї справи. І це проявляється як і в організації допомоги біженцям чи зборі гуманітарної допомоги, так і в планах розвитку туризму в громаді.

Війна внесла свої корективи у роботу кластерів. Від початку повномасштабної війни учасники кластерів всебічно допомагали ЗСУ, а також внутрішньо переміщеним особам. Так, кластер сільського туризму «Бойківські газди» є одним із тих, хто активно підтримували біженців в тяжкі перші хвилини їх перебування в громаді, надаючи місця для проживання у своїх садибах, а також моральну підтримку людям. Сколівська міська рада створила пункт збору гуманітарної допомоги і спільно з кластером співпрацювали з благодійними фондами аби максимально задовольнити потреби людей та надати комфортні умови перебування у громаді. Наразі більшість кластерів внесли корективи в свою роботу й надалі допомагають людям, які приїжджають до них в громади з гарячих точок.

Сьогодні найбільшими внутрішніми проблемами щодо розвитку туристських дестинацій є відсутність інформації, погано розвинута інфраструктура та низька

зацікавленість місцевої влади долучатися до розвитку туризму у своєму регіоні. Є чітке розуміння респондентами, що величезну роль у розвитку сільського туризму відіграє тісна взаємодія влади, бізнесу і громади. Та в рамках кластерів учасники і сьогодні продовжують співпрацювати за напрямками організації одноденних турів, екскурсій, спільних обідів, а також розміщення туристів у зелених садибах.

Гарним прикладом плідної співпраці кластеру з владою є Камінь-Каширська громада Волинської області, де місцева влада активно сприяє розвитку сільського зеленого туризму. 4 лютого 2022 року депутати одноголосно прийняли Програму розвитку сільського туризму, яка зокрема передбачала маркетингову діяльність, безпеку туристів, а також придбання різного обладнання для сплаву на річках. Представники місцевої влади зазначили, що не планують зупинятися та будуть організовувати заходи, передбачені програмою, а саме проведення різноманітного навчання для всіх бажаючих займатися сільським зеленим туризмом, а також по мірі можливості, займатися маркетинговою діяльністю.

Сільський туризм є перспективним напрямком малого бізнесу в сфері туристичної діяльності. Керівники та учасники кластерів вважають, що найкращим способом заохотити місцеве населення займатися сільським туризмом – це на власному прикладі показати, що він є не тільки перспективним, а й прибутковим видом туризму. Для підняття рівня зацікавленості місцевого населення потрібно проводити курси та тренінги, на яких розповідати людям про переваги сільського туризму, перспективи розвитку свого краю та показати приклади успішних кластерів. Багато людей не вбачають свій край туристично привабливим та не знають, яким чином можна залучати туристів до себе в регіон. Подібне навчання має підштовхнути людей до бажання розвивати свій край і безпосередньо самим брати в цьому участь.

Сільський зелений туризм має особливе значення для розвитку внутрішнього туризму в країні. Адже він сприяє прискореному розвитку сільських територій, зростанню рівня добробуту сільського населення, диверсифікує сільськогосподарське виробництво та забезпечує вирішення низки інших завдань. Представники сільського туризму зазначають, що у післявоєнний час найбільшою підтримкою для розвитку сільського туризму можуть стати проекти цільового характеру, наприклад, на розвиток кластеру чи програми вузького спрямування та гранти від Європейського Союзу.

Юрій ЖУК

Львівський національний університет імені Івана Франка

ВОЛОНТЕРСЬКІ ПРОЕКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Туризм є одним з бізнесових напрямків, що зазнав найбільших збитків під час війни. З початком повномасштабного вторгнення країни-агресора частина туристичних підприємств закрилась, інші змінили вектори своєї діяльності і пішли шляхом волонтерства – надавали транспорт для евакуації людей з окупованих територій, використовували власні міжнародні комунікації для організації закупівлі гуманітарної допомоги з-за кордону. Основна діяльність – туризм була відкладена на невизначений термін.

Підтримка ЗСУ та вимушено переміщених осіб стала основним напрямком роботи туристичних компаній. Особливо такий рух набув поширення на території Львівської області – відносно безпечного регіону.

Так, туристична компанія «OTi Tour» (м. Львів) з початком війни трансформувала свій офіс на волонтерський штаб, звідти працівники компанії відправляли на фронт сухпайки, доставляли продукти та ліки з Польщі, та поширювали інформацію про волонтерський рух у мережі Facebook.

Туристична компанія «Відвідай» (м. Львів) спеціалізацією якої є короткі тури у межах України у перші дні війни також зосередилась на волонтерстві: працівники займались плетінням маскувальних сіток для потреб ЗСУ, сушили овочі і фрукти для відправки на фронт, допомагали людям при евакуації за кордон. Кілька тижнів тому компанія змогла відновити